

Fiskevelfærd i økologisk ørred opdræt

Er der forskel på EU-regelsættet og RSPCA standarden?

Seniorrådgiver Alfred Jokumsen og Seniorforsker Manuel Gesto

DTU Aqua, Sektion for Akvakultur,
Nordsøen Forskerpark, Hirtshals

Fiskevelfærd har høj fokus i såvel det fælles EU regelsæt for økologisk akvakultur som i den engelske dyreværnsorganisations RSPCA standard

Økologisk ørred opdræt sker i dag efter fælles EU-regler. Fiskevelfærd er væsentlig for enhver akvakultur produktion og er særligt fremtrædende i det økologiske EU-regelsæt. Men der findes også andre regelsæt, der har primær fokus på fiskevelfærd som f. eks. den engelske RSPCA standard. RSPCA er forkortelsen for: Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals, der er en non-profit engelsk dyreværnsorganisation med sit eget "RSPCA Assured" mærke.

Men tager det ene regelsæt mere hensyn til fiskevelfærd end det andet? Dette søges belyst i denne artikel i forhold til EU-regelsættet og RSPCA standarden.

RSPCA standarden er baseret på "de fem friheder", der sikrer fiskene naturlig adfærd, hvor de undgår: sult og tørst, ubehag, smerte, sår, sygdom, frygt og stress, som også er forudsætningen for enhver bæredygtig fiske produktion.

RSPCA standarden er meget detaljeret, men faktisk er de fleste "krav" også opfyldt efter det gældende økologiske regelsæt, da de fleste punkter i standarden er en implicit del af "bedste praksis og driftsledelse" i økologisk ørredopdræt – og for så vidt også i konventionelt opdræt. Forudsætningen for, at en opdrætter kan opfylde det gældende økologiske regelsæt er at have fuld fokus på fiskenes sundhed og velfærd, som ligger fuldt ud på højde med RSPCA-kravene.

Opfyldelse af kravene i det gældende EU-regelsæt kræver indgående erfaring med opdræt og pasning af fisk, herunder optimale opdrætsbetingelser, godkendt økologirapport, miljøgodkendelse, sundheds- og velfærds plan, som på de fleste områder er mindst lige så omfattende som RSPCA standarden.

RSPCA standarden sætter f. eks. grænser for tæthed: 60 kg/m³ for regnbueørreder i ferskvand, hvor grænsen i økologisk opdræt er 25 kg/m³.

Et afsluttet EU projekt, OrAqua, havde til formål at rådgive EU Kommissionen i forhold til revision af regelsættet for økologisk akvakultur, hvor fiskevelfærd også er et væsentligt element. Rådgivningen blev baseret på indsamling af opdateret viden inden for de vigtigste led i produktionen, bl.a. yngel, foder og ernæring, sundhed og velfærd, fisketæthed, miljø og klima, energi.

På grundlag af et omfattende litteraturstudie konkluderede OrAqua projektet bl.a., at fisketæthed ikke er den vigtigste faktor i forhold til velfærd, men indgår i et samspil mellem en række andre vigtige parametre som f. eks. vandkvalitet, foder, vækst og foder-konvertering, adfærd, temperatur, strømforhold, driftsbetingelser f.eks. lys/mørke, bund-substrat/design af opdrætsenhed mm., og at der p.t. ikke findes

nogen målbare velfærds indikatorer. Udfordringen består netop i at forstå vekselvirkningen mellem disse forskellige faktorer i forhold til fisketæthed og velfærd.

Ifølge de gældende regler for økologisk akvakultur ((EF) Nr. 889/2008) adresseres velfærd (udvikling, fysiologi og adfærd) i forhold til bl.a.:

- Anlægs design, der sikrer dyrenes sundhed og velfærd og opfylder deres adfærdsmæssige behov, herunder udførlig beskrivelse af det specifikke anlæg samt en miljøvurdering og en plan for bæredygtig forvaltning;
- God vandkvalitet, herunder tilstrækkeligt ilt (min. 60 % iltmætning for ørred);
- Foder, der opfylder basale næringsbehov;
- Foderingredienser fra hel fisk fra certificeret bæredygtigt fiskeri
- Bestandstætheder:
 - Ferskvand: Ørred 25 kg/m³; Laks 20 kg/m³
 - Saltvand/havbrug: Laks og ørred 10 kg/m³
- Hormoner er forbudt i økologisk opdræt
- Sundhedsrådgivning (skr. aftale med fiskedyrlæge om mindst et årligt besøg)
- Begrænsning i antal medicin behandlinger mm.;
- Skånsom vandbehandling (kun få produkter tilladt)
- Fiskene skal håndteres mindst muligt og med største forsigtighed for at undgå stress og sikre velfærd;
- Transport af levende fisk skal ske i egnede tanke og under hensyn til deres fysiologiske behov med hensyn til temperatur og opløst ilt;
- Anvendelse af kunstigt lys skal begrænses mest muligt i forhold til fiskenes normale dagsrytme, selvom der ikke findes videnskabelig evidens for om kunstigt lys har effekt på fiskevelfærd;
- Krav om naturlige bunde for opdræt i ferskvand
- Krav om skånsom slagtning (bevidstløse og følelsesløse)
- Daglig registrering af alle procedurer og måleparametre

Kravene i det gældende økologiske regelsæt, herunder hensynet til fiskevelfærd, ligger således mindst på niveau med RSPCA standarden.

Fiskevelfærd er centralt i et pågående forskningsprojekt ShelterFish, som udføres i et samarbejde mellem DTU Aqua, Institut for Veterinær- og Husdyrvidenskab ved Københavns Universitet, Dansk Akvakultur, Lihme Dambrug, Vork Dambrug og Ravnstrup Mølle. Projektet får tilskud fra GUDP under Miljø- og Fødevareministeriet og koordineres af ICROFS (Internationalt Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer).

Projektets formål er at skabe sundere fisk med mindre stress, mere dyrevelfærd og reduceret miljøpåvirkning. Dette sker bl.a. ved at undersøge effekt af 1) Skjul/skygge, 2) Urteekstrakter og induceret immunitet til forebyggelse af infektioner; 3) Metoder til reduktion af belastning med organisk stof i økologiske dambrug.

Projektet har særlig fokus på evaluering af fiskevelfærd ved anvendelse af en række anatomiske (ydre tegn), fysiologiske (blod og hjerne stress indikatorer) samt adfærdsmæssige indikatorer. Projektet skal således bidrage til en større forståelse af

mekanismerne bag fiskevelværd og dermed gøre os bedre i stand til at måle i hvilket omfang fiskenes velbefindende udmønter sig.